



Ton Bijkerk draagt de Olympische fakkel van Athene 2004 tijdens de Torch Relay in Amsterdam. Collectie Ton Bijkerk.

‘Mijn Olympische bibliotheek, de digitale fotocollectie, een nader overeen te stemmen aantal fakkels en een deel van de memorabilia (vooral het Amsterdam-1928-deel) gaan als nalatenschap naar het domein Bewegen, Sport & Voeding van de Hogeschool van Amsterdam.’

COLLECTOR'S ITEMS VAN... TON BIJKERK

Jan Luitzen

Anthony Theodoor Bijkerk (Bandoeng, 1931) kwam in 1946, na een verblijf in de Japanse interneringskampen, als tiener naar Nederland. Na een opleiding van drie jaar op het Koninklijk

Instituut voor de Marine en een carrière van twaalf jaar als marineofficier was hij in 1966 tot zijn pensioen in 1990 directeur van de Dienst voor Sport en Recreatie in Leeuwarden. Als

zwemmer maakte Bijkerk in 1950 deel uit van de nationale selectie en hij werd in 1951 militair kampioen op de rugslag.

Sinds 1960 houdt hij zich bezig met de geschiedschrijving van de Nederlandse deelname aan de Olympische Spelen, onder meer met het naslagwerk *Olympisch Oranje*, waarvan na de Spelen in 2012 de derde editie verscheen. Hij is de auteur van het boekje *Nederlandse Deelnemers aan de Tweede Olympische Spelen Parijs 1900*. Bijkerk maakt deel uit van het bestuur van de International Society of Olympic Historians.

Waarom ben je aan het verzamelen geslagen?

‘Mijn Olympische verzameldrift begon in 1960, toen ik van de zwemmer Jan Bouwman (1935-1999, lid van HPC Heemstede) zijn Olympische herinneringsmedaille van de Olympische Spelen van dat jaar in Rome mocht ontvangen. Als oud-wedstrijdzwemmer van HVGB in Haarlem kende ik hem al vele jaren en tijdens de militaire zwemkampioenschappen van 1959 hadden we elkaar weer ontmoet. Hij won tijdens die militaire kampioenschappen de eerste prijs op de 100 meter vrije slag en ik drong er bij hem op aan om hard te gaan trainen voor deelname aan de Spelen in Rome. Hij twijfelde of dat wel zin had, maar ik wist die twijfel positief om te buigen. In de 14^e serie van de vrije slag in Rome werd hij weliswaar met een vierde plaats uitgeschakeld, maar de Olympische belevens was er niet minder door. Soms is deelnemen inderdaad even belangrijk als winnen!

Als dank dat ik hem had gestimuleerd, kreeg ik dus die herinneringsmedaille. Dat was het begin van wat vele jaren later één van de grootste Olympische verzamelingen van Nederland zou worden. Die verzameling werd in 1995 de basis van de collectie van het Nederlands Sport Museum “Olympion” in Lelystad. Ik had namelijk in 1984 een brief geschreven aan het Nederlands Olympisch Comité met de vraag of het niet tijd was om na te denken over het initiëren van een nationaal sportmuseum. Pas in 1987 nam het NOC-bestuur de beslissing om hier gevolg aan te geven, met als uiteindelijk resultaat dat er een stichting werd opgericht: Het Nederlands Sport Museum. Toen het museum in mei 2004



De officiële poster van de niet gehouden Olympische Spelen van 1940 in Helsinki. Collectie Ton Bijkerk.

jammer genoeg de poorten sloot, heb ik mijn verzameling uiteraard weer teruggehaald. Daar had ik toen 95 verhuisdozen voor nodig!’

Waar bestaat je collectie uit en wat zijn je specialiteiten?

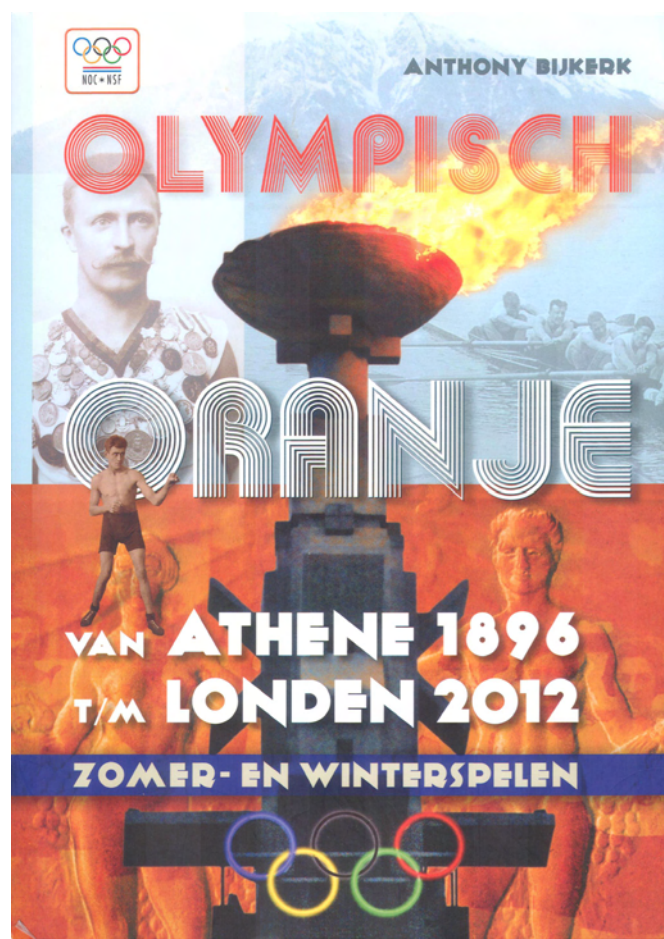
‘Het grootste deel van mijn Olympische verzameling is sinds 2012 onderdeel van de collectie van het Qatar Olympic & Sports Museum in Doha. Ik kwam in contact met het museum in Qatar, omdat Dr. Christian Wacker, de toenmalige directeur, een goede bekende van mij was. Bij het bekijken van mijn collectie werd hij zo enthousiast dat hij deze graag wilde overnemen. Na stevige onderhandelingen werd het contract eind 2011 door beide partijen getekend en begin 2012 is de verzameling naar Qatar overgeheveld. Desondanks heb ik nog steeds een behoorlijk grote verzameling, met daarin onder meer een achttiental Olympische fakkels, een internationale journalistieke en wetenschappelijke bibliotheek en Olympische memorabilia met als focus Amsterdam 1928.

Ik ben als *secretary-general* verbonden aan de International Society of Olympic Historians (ISOH).

Omdat het IOC in 2005 de ISOH officieel tot een "Recognized Organization" heeft verklaard, geniet ik alle voordelen die daaraan verbonden zijn. Zo krijgen de president en de secretary-general van de ISOH een uitnodiging van het IOC om zowel de Zomer- als de Winterspelen bij te wonen. Ik ontvang dus veel zaken rechtstreeks, zoals de bijbehorende herinneringsmedailles, een diploma, een identiteitskaart etc., en van bevriende "Olympic Historians" krijg ik regelmatig Olympische boeken en rapporten toegestuurd. Ach, en zelf koop ik af en toe ook nog wel eens wat, want: eens een verzamelaar, altijd een verzamelaar! Zo heb ik onlangs bij de veiling van de "collectie Treurniet" nog twee borden van Amsterdam 1928 gekocht, alsmede een zilveren sigarettenkoker.'

Wat denk je dat er in de toekomst met je collectie zal gebeuren? 'Mijn collectie is al gesplitst en het grootste en belangrijkste deel is nu in Doha. Daarnaast heb ik via bemiddeling van oud-Olympisch zwemmer Cees Vervoorn notarieel laten vastleggen dat een groot deel als nalatenschap naar de Hogeschool van Amsterdam gaat, in het bijzonder naar het domein Bewegen, Sport & Voeding. Dat gaat om de zo'n 3000-4000 items bevattende Olympische bibliotheek, een drietal Olympische fakkels, de digitale fotocollectie en een deel van de memorabilia – vooral de Amsterdam-1928-items, waaronder een origineel rugnummer en een legitimatiekaart van een van de deelnemers, herinneringspenningen, sierborden, bekens en glazen. De affiniteit met sport en sportgeschiedenis is groot binnen dat domein, en het plan is onder meer om de studenten research- en afstudeeropdrachten te laten uitvoeren op basis van de Olympische bibliotheek, en wisselende deelexposities in te richten met Olympische thema's. Zo wordt de Olympische boeken- en memorabiliacollectie opgenomen in de onderwijs- en onderzoeksprogrammering en krijgt in het bijzonder de Amsterdamse Olympische sportgeschiedenis een nieuwe impuls.

Daarnaast heb ik besloten dat – als ik er niet meer ben – mijn overige memorabilia geveild zullen worden en de opbrengst ervan onder mijn drie kinderen verdeeld zal worden. Verder zou het inhoudelijk logisch zijn als de door mij in vele jaren van intensief onderzoek vergaarde informatie over de Nederlandse Olympische deelnemers wordt ondergebracht bij NOC*NSF.

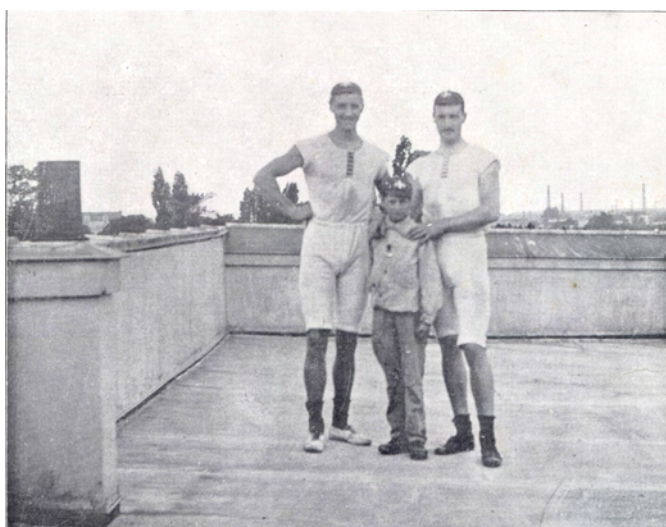


Bijkerk, Ton. *Olympisch Oranje: van Athene 1896 tot en met Londen 2012, Zomer- en Winterspelen. Een compleet historisch overzicht van Nederlandse deelname aan de Olympische Spelen.* Haarlem: Spaar en Hout, 2012. Herziene en uitgebreide editie van: *Olympisch Oranje: van Athene 1896 tot en met Athene 2004.* Haarlem: De Vrieseborch, 2004.

Het archief van het vroegere Nederlands Olympisch Comité, vooral dat van voor de Tweede Wereldoorlog, vertoonde grote lacunes. Volgens overlevering zou het archief van voor de Tweede Wereldoorlog tijdens het bombardement van het Bezuidenhout in Den Haag zijn verdwenen, wat in de praktijk betekende dat ik van alle vooroorlogse deelnemers op zoek moest naar hun officiële persoonsgegevens. Dat onderzoek begon in 1960, toen ik ontdekte dat ons land al in 1900 aan de Spelen van Parijs had deelgenomen.

Het toenmalige NOC wist hier helemaal niets van en ik had het geluk dat ik jaargang 1900 van het tijdschrift *Nederlandsche Sport* kon bemachtigen. Daarin stonden tal van artikelen over die Nederlandse deelname in Parijs. Dat was het begin van een decennialange zoektocht naar de namen en geboortedata van alle Nederlandse deelnemers aan de Olympische Spelen.'

Hoe kom je aan aanvullingen en nieuwe items voor je collectie? 'De allerlaatste deelnemer uit het verre Olympische verleden van Nederland die ik nog



Roelof Klein en François Brandt, winnaars van het eerste Nederlandse Olympische goud (roeien, twee met stuurman), behaald tijdens de Spelen van 1900 in Parijs, op de Seine. Tussen hen in het onbekend gebleven Franse stuurmannetje. Bron: *Gedenkboek uitgegeven door het bestuur van de Delftsche Studenten Roei Vereniging "Laga" bij de herdenking van het 50-jarig bestaan op 13 april 1926*. Delft: Waltman, 1926.

moest vinden, was de bokser J. Smit, die in 1924 in Parijs deelnam aan de Spelen. Dankzij een televisieuitzending op SBS6 in 2008, waarbij ik een foto van de betreffende bokser liet zien, kwam uiteindelijk de oplossing van de puzzel. De dochter van Arij Smit, Nelleke Smit, herkende haar vader op tv en zij kon mij zijn personalia verstrekken. Er kwam toen ook nog een bijzonderheid aan het licht. Zij bleek nog gezwommen te hebben in mijn zwemvereniging HVGB in Haarlem en had zelfs nog met mijn eigen jongere zusje Lieke aan waterpolo gedaan.

Al de nu verzamelde gegevens zijn gepubliceerd in de derde editie van *Olympisch Oranje – van Athene 1896 tot en met Londen 2012*, uitgegeven bij Uitgeverij Spaar-en-Hout in Haarlem. Het is het eerste en vooralsnog enige boek in de wereld, waarin de persoonsgegevens van alle Olympische deelnemers van één land zijn gepubliceerd.

Naar welk item ben je al jarenlang op zoek, maar heb je nog niet kunnen vinden? 'Ik heb heel lang gezocht naar het Officiële Rapport van de Olympische Winterspelen van 1928 in St. Moritz. Dit Officiële Rapport werd in de Franse taal gepubliceerd en is het verslag van het organisatiecomité over de voorbereiding van de Spelen. Helaas is mijn speurtocht tevergeefs gebleven. Het is in feite een klein onooglijk boekje en erg zeldzaam. Ik had er wel een kopie van. Gelukkig beschikte ik over de lijst met alle uitslagen, die niet in het Officiële Rapport waren opgenomen, maar als afzonderlijk document was uitgegeven.'

Wat is het vreemdste of meest bijzondere item (met een verhaal) in je collectie?

'Ik beschik nog steeds over de grote officiële poster van de niet gehouden Olympische Spelen van 1940 in Helsinki. Die is in de originele staat uiterst zeldzaam. Daarbij hoort eigenlijk als aanvulling de serie publicaties die het Organisatiecomité van de Olympische Spelen van 1940 publiceerde, waarbij het laatste exemplaar het resultaat laat zien van het bombardement van Helsinki begin 1940. Dat was de reden dat het Organisatiecomité zich genoodzaakt voelde om de organisatie van de Spelen aan het IOC terug te geven. Deze items kreeg ik destijds tegelijkertijd van dezelfde gulle gever. De serie publicaties is meegegaan naar het Museum in Doha in Qatar.'

Wat is het meest waardevolle item, qua prijs of emotionele waarde, in je collectie?

'De letterlijk meest waardevolle items in mijn collectie zijn de twee fakkels van Londen 1948 en Tokyo 1964, die beide ongeveer 15.000 dollar waard zijn. Voor mij persoonlijk heeft de fakkel van Athene 2004 de meeste emotionele waarde. Ik mocht als een van circa 300 Nederlanders daarmee lopen tijdens de fakkelloop door Amsterdam op 23 juni 2004, met mijn kinderen en kleinkinderen in het publiek.'



De Olympische fakkels van 1948 en 1964. Ton Bijkerk: 'Ik heb beide fakkels zo gefotografeerd dat de teksten op de fakkels goed zichtbaar zijn. Anders kunnen het ook nog de fakkels van andere jaren zijn; met name die van 1948 lijkt veel op die van 1952 en 1956 en die van 1964 op die van de winterspelen van datzelfde jaar.'

